

Universitätsbibliothek Paderborn

Asiaticae Historiae Societatis Iesv Pars ...

Libris Quatuor Comprehensa: Vbi praeter res gestas à Patribus Societatis Iesv in conversione Sinarum, Cocincinae, & Tunchini Regnorum nihil omittitur eorum, quae possunt liberali placere Lectorum curiositati

Bartoli, Daniello

Lvgdvni, 1670

18. [...]ua Tunchini Rex in[...]nis Ciua Rex verus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10757

17.
Initia operi
ab Rege pti-
mo die anni.

dispensatione honoris vacui, titulorum splendore illusi. Prima statim à Luna (quæ vti & Sinis Februarij quinto est propior, quò solstitium hibernū ab æquinoctio, hiemem à vere diuidunt) prodiit Bua sua è Regia (quæ vulgo Dan dicitur) comitatus innumerabilis superbo apparatu; Ciua ipso, procedentis latus, in cultu regifico tegente, præcedit militia omnis, cum Literario Magistratu, nobilitate, ac populo longis ordinibus; portatur, extrâque supra omnium capita suo in throno Bua, ea quam gereret simulachrum viuens tumidas maiestate. Exitur extra frequentiam ædiam in campum ceterimonix tantæ sacrum illic riu solenni cælo, & terræ Bua sacrificat; indè stiuamprehendit ornatissimi aratri, & iunctos illi boues, stimulo incitat, ductoque passum aliquot, breui sulco, in palatium suum reportatur, quo eius hortata tacito, rustica vbique omnes opera repetunt, agrôsque ad frugem excitant per hiemem desides, & à ligone ac vomere otiosos. De Sinarum exemplo veteri morem hunc annum retinent Tunchinenses, nec illum suis sepulti palatiis Sinarum Reges non obeant, nisi quo die inaugurantur corona imperij, sed habent aliquid in eo quam Tunchinenses illustrius. Sinarum Rex ipsemet agellum arat, & seminat Mandarini interea partem operæ, certatim, & sedulo inuicem præripiuntibus, frangenda gleba, coæquandis sulcis, occanda semente, & sepelienda, cuius deindè in falcem, & trituram maturæ, purgata grana Regi offeruntur, velut eius laboris fructus, & pretium. Imperatrix quoque in agello eodem quem vetuit agricola maritus ad morum accedit, decerpitque ex ea ramis, quarit in iis folia nondum nata, quæ sapienter arbor nisi-fera non mittit. Vtque suo illo exemplo Rex viros, ad exercendos agros vocat, sic & feminas Imperatrix ad bombicum & serici curam, quo Regni eius locupletissimi præcipua opulencia fulcitur. Præter hanc Bua honorarij muneris functionem, Regem item Sinarum in eo æmulatur, quod ab eius in regnum aditu, nouus incipit toto regno annorum cardo, qui eius morte cum eo interit, alijsque ab eius successore duci ordo annorum incipit. Nomen præterea omisso veteri nouum sumit, longa aruolorum & Literatorum indagatione iudicio lectum, quod pendere ex eo maximè faustitatem publicam somniet, cogantque illum, si sterilitas aut pestis annum vexauerit, ominatum nomen, ominato mutare. Ad hæc Literarios confert gradus, & bi-
mense quouis, redeunte, & integra Luna, obsequiosis illis proclinationibus honoratur, eiusque nomine legati, ad Regem Sinarum cum tributo, triennis singulis mittuntur. Sed hinc tacito illo, vt quial rem nostram perparum faciat; Ciuam deinceps Regem vocabimus, estque is omnino Tunchini Rex, & ductum à maioribus Regiæ dignitatis, potestatisque ius transmittit in filios. Quanta verò sit eius potentia fortassis hic non persuafero, sua est enim quibusque imperijs priuati & publici ratio, vtque illos ridemus cum sibi nostras regiones egenas & steriles; habitatores inultos, & aggresses fingant, sic ij non

18.
Bua Tunchi-
ni Rex in-
nis Ciua Rex
verus.

merito riserint, si fingere libeat, illos politica, militari, nautica, ceterisque ingenij & prudentiæ artibus, & dotibus cassos, nihil habere cum nostratibus conferendum, in hoc potissimum Annami Regno, quod rebellione regni nomen & decus maluit emere, quam Sinarum partem sextam & decimam facere. Iam Tonchini Rex Cocincina regnum ab austro cum habeat, ab aquilone Regnum Ciucani, vtrumque hostile, & viuacibus odiis mutui perduellionis semper ardens; nihil mirum si semper in armis teneat bellatorum millia quinquaginta, in regni præsidium; nullo præsertim suo ære, sed Prouinciarum quatuor pensitatione, qua illarum olim, de qua nuper, multata rebellio, emaciata est, ne in Regem denuo lasciuiret, & Rex confinis euasit formidandus. Præter hæc, mari Tunchinum imminens, & magnis peruium annibus, instruxit necessitas armamentario nauali copiosissimo aduersus subitas irruptiones Piratarum; sed vnus tantum ad scalmum quemlibet remigis, vnde illorum naues (scribant licet quod volent quibus aliud placet) nostratibus ferè sunt dimidio minores, quod testatur, qui trecentas simul coram recensuit. Verum iis nihil elegantius, intusque, ac foris, auri, & colorum varietate ornatus; rostro potissimum, quod Præfecti conclauæ ac sedes est. Hinc ille si ad manus venit, frontem occupat pugnae, nec suorum se tegit corporibus, sed armis illos, & pectore velut clypeo tuetur, & præsertim exemplo non semota voce, pugnandi modum, furorémque illis dictat. Sic sua illic deprædicant. Præstant aliis triremes quæ Prætoriam stipant firmitate, ac mole; cultus verò magnificentia, tam compta, vt scribat, qui hoc anno præsens viginti quatuor numeravit, velis ætas fuisse ex tenuissima carbaso, manu phrygia pictis, & filo commissis purpureo. Naucleræ certè nusquam alibi maior habilitiorque peritia; ars enim illis est remigatio non pœna, & in multitudine triremium tam densa, valet mirum quantum, exemplum, & æmulatio, & triaræ remo perpetuo manus; auræque baccillis assuetæ, quorum concussa ceterarum, remigationem, vt sibilò, apud nos regunt. Sed eam artem nihil æquè promouet, vt honor quæstuosissimus remigum Regiorum, in quem euehantur qui sunt in ea eximij. Vbi enim cum hoste confligendum, suspensò remo arma corripunt; vbi fugiendum, aut fugientibus instandum, repente ad scalmos reuolant, nec versi ad puppim, remis ad pectus adductis nauigant, sed proram versus rostrum perpetuo subigunt. Res sacra & publica à Sinenfi vix differt, suas habet Tunchinum sectas, Literatorum Magistro Confusio; idola colentium sub Xaca, magorum, & veneficorum sub dæmone, habent enim hi suos quoque seorsum cœtus. Gubernatio civilis in Prouinciis digesta, subiectas Prouinciis regiones, ditiones regionibus, ditionibus pagos, ita regit vt suus nulli loco desit proprius Mandarinus: apta verò gradatim tribunalia singulorum ad Prouinciæ Præsidem referantur. Emuntur ij Magistratu studiorum sudore, prærogatiua ingenij & sciens-

T. r. t.

19.
Milicia Tū-
ch. potens.

20.
Remigatio
Tunc ars est
honorifica
non pœna.